

Iz vzreje

Kam vodi vzreja nemških dog?

Nihče v uredništvu si ni predstavljal, da bo članek dolgoletne vzrediteljice, v katerem odprto priznava in presenečeno ugotavlja, kakšni so bili sadovi njene vzreje, dvignil toliko prahu. Ne samo prahu, ampak sprožil toliko enostranskega pisanja, ki že v začetku ni dopuščalo konstruktivne debate. Pozitivna stran tega primera je, da nam daje možnost, da lahko določene stvari bolje razložimo in mogoče komu le odpremo oči, kako delujejo hierarhije določil in pravilnikov, in kako jih lahko spreminjamo, če za to vidimo potrebo. Vzreja ni in nikoli ne bo statična - vzreja se spreminja, živi in diha, saj vsako leto vemo več o psih in njihovih podedovanih boleznih, v večini primerov tudi večamo »genetski pool«, kar je ena od dobrih strani moderne globalizacije in to nam omogoča boljše selekcijo, ki temelji na večjem številu pasemskih predstavnikov, različnih kombinacijah rodovniških linij in vedno večjem številu opravljenih zdravstvenih pregledov.

V sklopu vseh pravilnikov vlada zmeda?

Nikakor! Vsak pravilnik ima točno določeno mesto znotraj te hierarhije.

Na prvem mestu najdemo Zakon o zaščiti živali, njegova zadnja sprememba je iz leta 2009. Ta je pri nas edini zakonski akt na državni ravni, ki določa in ureja vse ostale pravilnike v Sloveniji. V ostalih pravilnikih lahko stvari določamo bolj ozko, vendar v nobeni točki ne smemo spreminjati oziroma omiliti določil tega zakona.

Za njim stojijo pravilniki FCI - Mednarodne kinološke zveze. Takoj na začetku moramo poudariti, da je potrebno ločiti med »rules« - pravili in »guidelines« - napotki! Javnosti je na njihovi uradni strani prosto dosegljiv pravilnik z imenom »International breeding rules of the F.C.I.« (p.p. Mednarodna vzrejna pravila F.C.I.).

Pravilnik o strokovnem delu KZS, ali kot ga krajše imenujemo PSD, je splošni akt, ki obravnava strokovno delo, strokovna vprašanja in kinološke dejavnosti na območju Republike Slovenije. Napisan je tako, da ustreza določilom veljavnega Zakona o zaščiti živali in pravilom FCI.

Vzrejni pravilnik SKVPM dopolnjuje PSD in pravilnik FCI o vzreji pasem-

skih psov, določa pa posebne zahteve za vzrejo velikih pasem in molosov.

»S pravili samimi ni torej nič posebno narobe, moti predvsem to, da so zapisana v kar petih dokumentih, od katerih sta dva (in to najpomembnejša) tuja.«
(Igor Rac, SloDDC)

Ali je pravilnikov preveč?

Če dobro pomislimo, je vendarle pravilnikov izredno malo, le štirje. Zakon o zaščiti živali ima nalogo ščititi vse živali v Republiki Sloveniji, pravilnik FCI določa splošna in mogoče najbolj pomembna določila pri vzreji pasemskih psov, PSD določa strokovno delo znotraj KZS, vzrejni pravilnik SKVPM pa posebnosti vzreje večine psov FCI 2 skupine pri nas. Skoraj nemogoče si je predstavljati, da bi bilo pravilnikov manj! Praktično gledano obstaja le eden za vsako institucijo/klub. Če se držimo vseh pravil nam ostane le malo manevrskega prostora, vendar ta mora obstajati, saj le tako omogočamo uporabnost pravil in možnost njihovega spreminjanja, če se za to izkaže potreba. Ali se da znotraj teh pravil delati v škodo pasem? Če ima posameznik željo za to, bo seveda našel tudi pot! Vendar so današnji vodniki in kupci bolj izobraženi in njihovo znanje se iz dneva v dan povečuje. Sprašujejo, zahtevajo odgovore,

imajo pomisleke in s tem opravljajo zelo pomembno selekcijo med samimi vzreditelji in prav je tako. Kdaj je pa potrebno vendarle pomisliti, da ima vzreditelj z dolgoletnim stažem v kinologiji veliko znanja, ki ga ne bo razlagal vsakemu mimoidočemu. Že v desetih letih vzreje se iz rodovnikov naučimo veliko; kaj pričakovati, kaj je bilo vzrejeno. Dobro poznavanje lastnih vzrejnih linij in vzreja generacije za generacijo, pomenijo globoko poznavanje genetskih izkupičkov paritev in kombinacij. To je praktično znanje, ki ga ni mogoče nadomestiti z literaturo, zato je dobro dolgoletnim vzrediteljem prisluhniti in dopuščati, da so določene paritve, pa če na papirju izgledajo še tako neposrečene, opravljene z razlogom, ki mlademu vzreditelju ne bo takoj padel v oko. Ne pozabimo, da vsako paritev, slovenske rodovniške vzreje seveda, potrdi tudi vzrejna komisija za določeno pasmo/pasemsko skupino, ki je pomemben del ustroja KZS.

Pravilna hierarhija pravilnikov:

- 1. Zakon o zaščiti živali** - edini slovenski zakonodajni akt
- 2. Določila FCI** - držati se moramo pravilnikov
- 3. Pravilnik o strokovnem delu Kinološke zveze Slovenije** - opredeljuje osnovna pravila strokovnih postopkov KZS
- 4. Vzrejni pravilnik Slovenskega kluba za velike pasme in molose** - določa potek usmerjene vzreje, ne nosi odgovornosti določanja pasemskega standarda

Dobro bi si bilo zapomniti, da naloga vzrejnih pravilnikov ni določanje standarda pasme, ampak določanje pravil za izvajanja vzrejnih pregledov in za to potrebne dokumentacije.

Ali je pri nas prepovedano pariti harlekin x harlekin?

V objavljenem članku predsednik mladega Slovenskega kluba za nemške doge odprto kritizira vse pravilnike, ki pripadajo Kinološki zvezi Slovenije, vendar če se v pravilnike poglobimo, za to ne najdemo prave osnove. Pa vzemimo primer paritvene kombinacije barve harlekin x harlekin pri nemških dogah in poskusimo dokazati, da je ta paritvena kombinacija pri nas prepovedana, kot bi rekel prejšnji pisec - jasno, pregledno, brez drobnega tiska.

- ZZŽiv, 15. člen: Prepovedana ravnanja so... reja vretenčarjev, ki kažejo sami ali njihovi potomci dedne napake, ki povzročajo trpljenje živali; ta prepoved ne velja za rejo gensko spremenjenih organizmov v zaprtem sistemu, če reja poteka v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z gensko spremenjenimi organizmi

Vsi psi, ki postanejo del rodovniške vzreje v Republiki Sloveniji MORAJO opraviti vzrejni pregled, skladno z določili, ki izhajajo iz vseh naštetih pravilnikov. Na vzrejnem pregledu se oceni stopnja tipičnosti glede na standard pasme, telesna kondicija primerna za vzrejno žival, celotna zunanost in merjene telesa ter morebitno tehtanje. Pri nemških dogah je za vzrejo, od veterinarskih potrdil, potrebno le slikanje kolkov. Vzrejno prepoved dobijo psi/psice z nepopolnim spolovilom, nepravilnim ugrizom, nepopolnim zobovjem (pazimo kaj dopušča standard), živali, ki kažejo izrazito plahost, nemirnost ali popadljivost, gluhi in nemi psi, prenašalci prirojenih in drugih hib, ki so v pasemskem standardu navedene kot izključitvene in psi, ki kažejo kolčno displazijo D in slabše.

Torej vsak od teh dveh harlekinov, ki ju bomo uporabili, mora opraviti vzrejni pregled, kjer je izključen iz vzreje, v kolikor je prenašalec hib ali sam kaže dedne napake. Starša sta zdrava, pa-

rimo ju in dobimo mladiče. Do tu nismo kršili prav nobenega pravilnika. Kot pri vsaki pasmi se mladički lahko rodijo s hibami ali jih kasneje razvijejo. Med te štejemo zajčje ustnice, napačne ugrize, nespuščena spolovila in njihove pomanjkljivosti,...ipd. Vendar to ni povezano s to specifično paritveno kombinacijo, še manj s kombinacijo v določeni barvni različici! Te hibe/napake so splošne in jih opažamo v vseh pasmah, vendar žal le za nekatere dobro poznamo vzorce dedovanja in lahko v kasnejših generacijah pazimo, da npr. več ne parimo med seboj dveh psov, ki sta dala v preteklosti potomce z napačnim ugrizom.

*»Resničen problem za doge je v genetsko prenosljivih boleznih ali genetsko pogojenih predispozicijah zanje (npr. DCM, kolčna in komolčna displazija, dilatacija želodca, Wobblerjev sindrom, novotvorbe, ...) in hibah (entropij, ektropij, zobne in ugrizne anomalije,...), kjer je "kolateralna škoda" nepriemernih ravnanj lahko zelo huda, boj proti njim pa mnogo težji.«
(Igor Rac, SloDDC)*

Potrebno se je zavedati, da je po študijah npr. kolčna displazija dedno pogojena (ne prenosljiva) zgolj v 30%, ostalo je povezano z oskrbo in prehrano. Wobblerjev sindrom, novotvorbe, zasuki želodca - nimamo nikakršnih dokazil, ki bi nam 100% kazali, da so to dedno pogojene bolezni. Lahko jim sledimo v določenih linijah, a vendar se praviloma pojavljajo sporadično in neodvisno od tega ali je imel starš s tem probleme, zato je nemogoče pse izločati iz vzreje na predpostavki, da bo npr. psica, ki je imela zasuk želodca dala potomce, ki bodo imeli zasuke želodcev. Kljub trudu, ki ga v paritveno kombinacijo vloži vzreditelj, kljub izbiri zdravih staršev, ga še vedno lahko pri mladičkih čaka neprijetno presenečenje.

Torej parili smo dva harlekina, dobili mladičke in dva imata napačen ugriz. Po omenjenem členu, staršev ne bi smeli nikoli več pariti? Res? Katere

hibe povzročajo trpljenje živali, so določene ali jih subjektivno ocenimo? Večina psov namreč ne trpi, tudi pri hujših oblikah displazij ne, še manj pri napačnih ugrizih. V takem primeru drugo paritveno kombinacijo prilagodimo rezultatom prve paritve. Kaj pa če so vsi mladički zdravi in še tipični predstavniki pasme? Torej, do tu nismo kršili zakonov ali pravilnikov, ki veljajo za slovensko rodovniško vzrejo.

Ne bomo skrivali, kar je FCI napisala v svojem cirkularju z naslovom »F.C.I. general and breed specific guidelines« (p.p. F.C.I. splošni in pasemsko specifični napotki). V njem piše, naj nikoli ne parimo dveh harlekinov, saj bo 25% potomcev homozigotnih za napake, ki so lahko smrtne. Vendar naj opozorimo, da so to zgolj napotki, napisani ob razmišljanju, da je potrebno genetske bazene pasem širiti in ne ožati. Izredno zanimiv je članek, ki ga lahko najdete na internetni strani www.chromadane.com, z naslovom »ColorPunnettSquares«. Tudi laiki boste lahko zlahka razumeli načine dedovanja barv pri nemških dogah ter možne zaplete. In kot piše tudi v članku - paritvene kombinacije harlekin x harlekin niso za začetnika ali osebo, ki ne pozna linij in preteklih generacij psov, ki so udeleženi v tej paritveni kombinaciji.

*»Ob ohlapnem Vzrejnem pravilniku SKVPM iz določila PSD-ja izhaja, da naj bi bile v Sloveniji dopuščene le paritvene kombinacije po ureditvah vzrejnega pravilnika države izvora pasme (Nemčija, DDC) in posebnih ureditev FCI-ja.«
(Igor Rac, SloDDC)*

Nemški klub za nemške doge (DDC) v svojem vzrejnem pravilniku predlaga paritvene kombinacije in med njimi ni omenjene harlekin x harlekin, in kot smo že ugotovili, nemški zakon za zaščito živali ni merodajen pri nas. Tudi vzrejni pravilnik DDC ni. Vendar pa lahko v Nemčiji uvozite harlekin potomca iz harlekin x harlekin kombinacije, in v kolikor je pes zdrav lahko

postane del vzreje. To nam je potrdil gospod Wagner, predsednik KYDD (Kynologische Gesellschaft für Deutsche Doggen e.V.).

- PSD KZS, 60. člen: Merila za podeljevanje vzrejne vrednosti po zunanosti in delovnih sposobnostih posameznih pasem psov se oblikujejo na podlagi: standarda pasme FCI, pasemskih zahtev matične kinološke organizacije, vzrejne politike, ki jo predlaga in izvaja strokovni organ in potrjuje pristojni delni

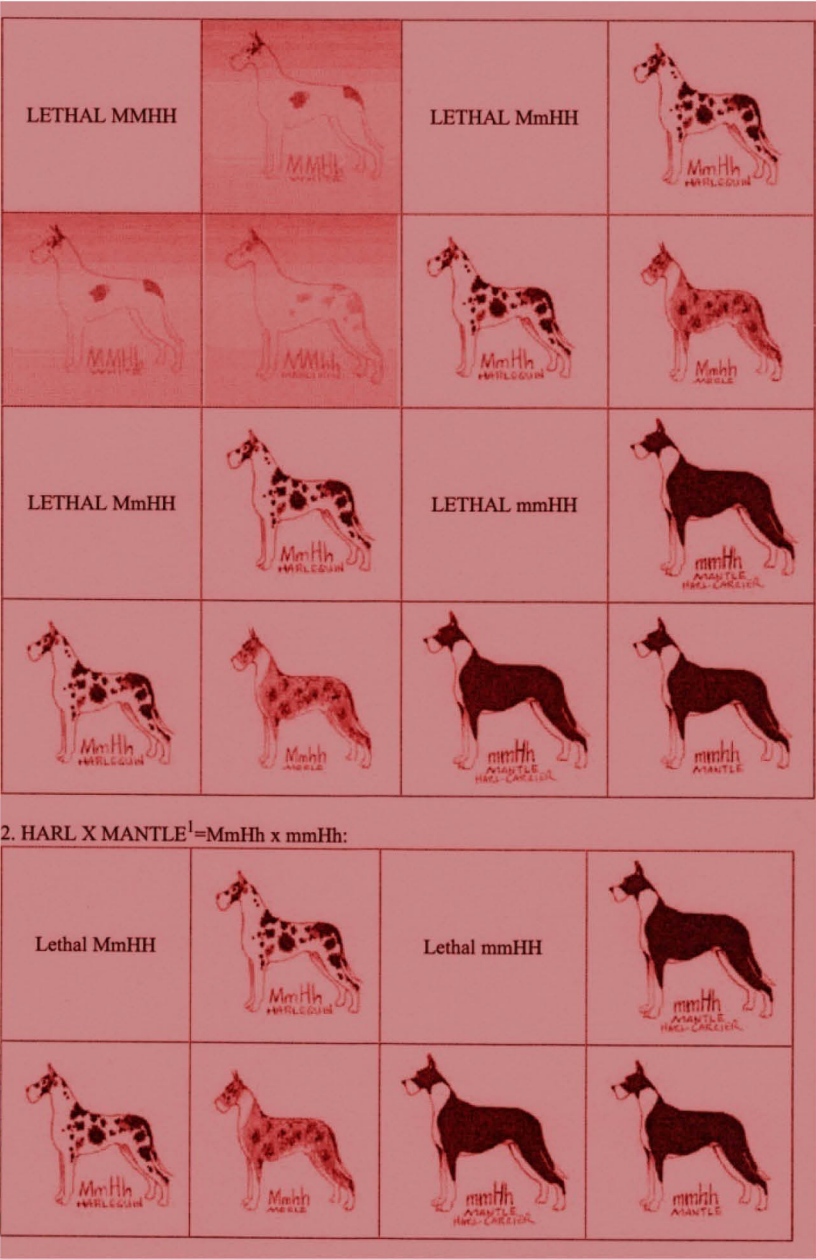
zbor sodnikov, genetsko pogojenega zdravstvenega stanja.

Omenjeni člen strokovnega pravilnika govori le o vzrejni vrednosti in oblikovanju meril za njeno ocenjevanje. Ker so vsi zdravi harlekin lahko del vzreje, jim določamo vzrejno vrednost, ki temelji na vseh zgoraj omenjenih pravilih. Verjetno bi lahko harlekine zgolj izločali iz vzreje, v kolikor bi matična kinološka organizacija to predlagala. In vendar to ni vprašanje, na katerega skušamo tu odgovoriti.

Kako naprej?

Kot je lahko opaziti, v Sloveniji paritev v barvni kombinaciji harlekin x harlekin nikakor ni prepovedana, toliko manj je nezakonita, v kar nas je skušal prepričati pisec.

Ali bi morali to paritev pri nas prepovedati, tako kot jo prepoveduje nemški zakon za zaščito živali? To vprašanje ostaja odprto, vendar samo v razmislek, do današnjega dne predloga spremembe vzrejnih zahtev pri nemških dogah ni prejela ne sekcija pod SKVPM, ne Vzrejna komisija pri SKVPM in ne Strokovna komisija pri KZS. Zakaj je temu tako bodo vedeli ti, ki bi pravila radi spremenili. Upamo lahko le, da bo novo leto prineslo nove pristope k reševanju problemov in bolj konstruktivno podajanje informacij, idej, želj po spremembah, predvsem znotraj naše kinologije.

(Vir www.chromadane.com/ColorPunnettSquaresDoc.htm)

Zanimivo je dejstvo, da kljub temu, da je v Nemčiji paritev harlekin x harlekin prepovedana, lahko parimo harlekin x mantel in v primeru, da ima mantel »harl (H) gen«, dobimo v istih procentih pse z »smrtnim« genotipom, kot pri kombinaciji harlekin x harlekin. Iz tega lahko zaključimo, da je parjenje harlekin dog lahko izključno domena vzrediteljev poznavalcev pasme, ki razumejo rodovnike in generacije psov zapisane v njih. V prvi tabeli so prikazani možni genotipi kot rezultat parjenja harlekin x harlekin, v drugi tabeli pa genotipi paritve harlekin x mantel s harl genom.